

อุปกรณ์เชิงแสง

1. ตัวกั้นช่องเปิด (Aperture stop)

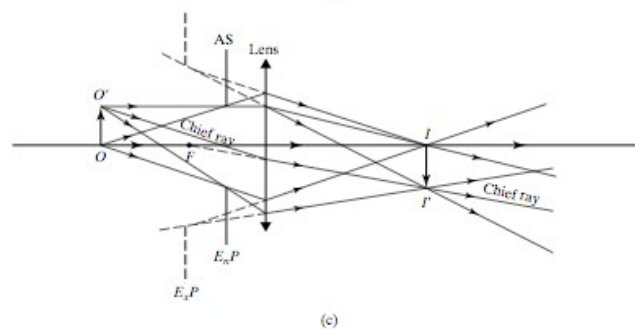
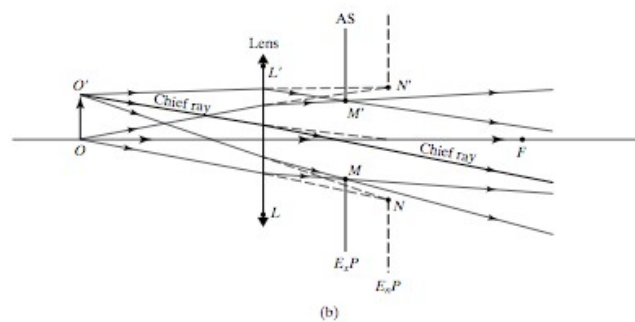
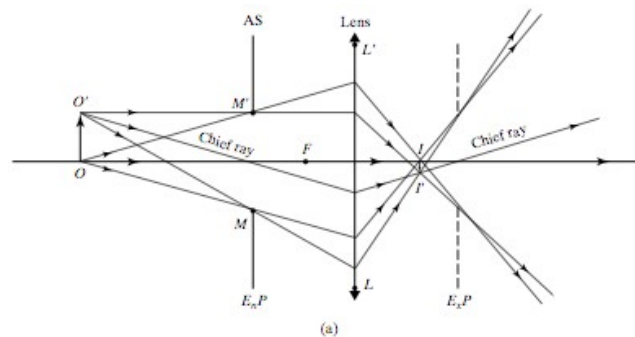
เป็นวัสดุทึบที่จำกัดแสงแค่เพียงบางส่วนให้เข้าไปสู่ระบบ ซึ่งอาจเป็นช่องเปิดกลมหน้าเลนส์ (iris diaphragm) หรืออาจจะเป็นขนาดของเลนส์ ตัวกั้นช่องเปิดมักอยู่ด้านหน้าของระบบเชิงแสง มีหน้าที่จำกัดปริมาณของแสงที่เข้าไปสู่ระบบและสามารถช่วยปรับความลึกของโฟกัสอีกด้วย ถ้าระบบประกอบไปด้วยหลายตัวกั้น ให้พิจารณาตัวกั้นที่ทำมุมเปิดน้อยที่สุดเป็นตัวกั้นช่องเปิด

1.1 รูม่านตาทางเข้า (Entrance pupil)

เป็นภาพของตัวกั้นช่องเปิดที่แสงมองเห็น สามารถหาขนาดและตำแหน่งได้จากภาพที่เกิดจากตัวกั้นช่องเปิดในทิศทางย้อนกลับกับทางเดินของแสง โดยรังสีที่ผ่านจุดกึ่งกลางของรูม่านตาทางเข้า เรียกว่า รังสีสำคัญ (chief ray)

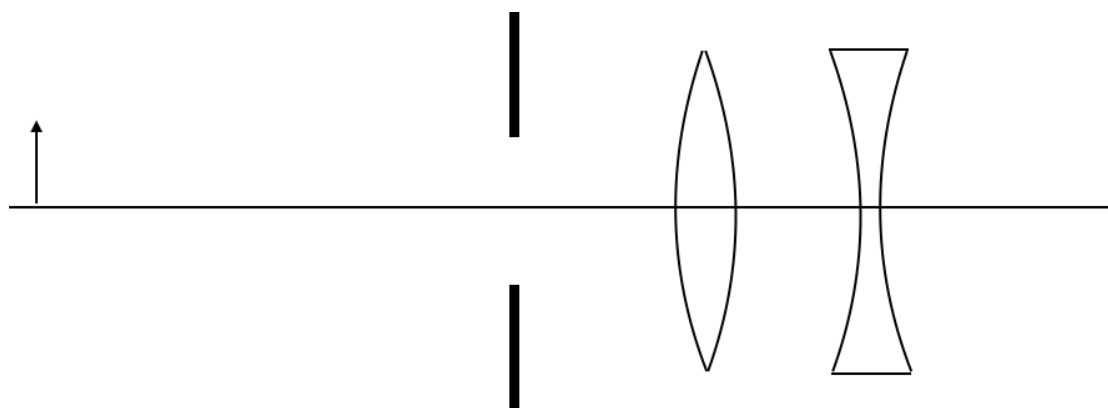
1.2 รูม่านตาทางออก (Exit pupil)

เป็นภาพของตัวกั้นช่องเปิดที่ผู้สังเกตมองเห็น สามารถหาขนาดและตำแหน่งได้จากภาพที่เกิดจากตัวกั้นช่องเปิดในทิศทางไปทางเดียวกับทางเดินของแสง

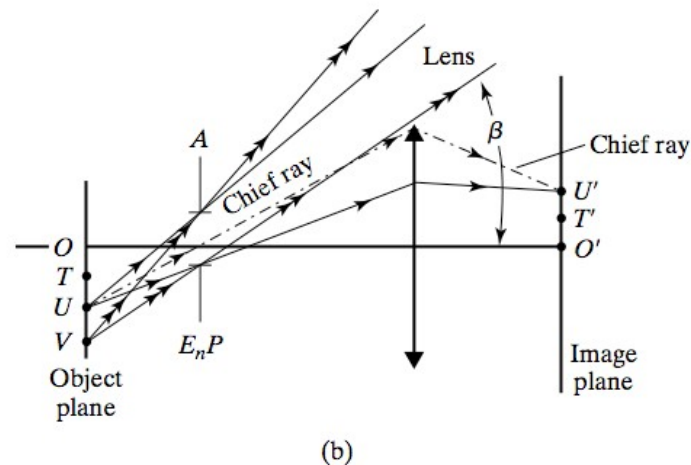
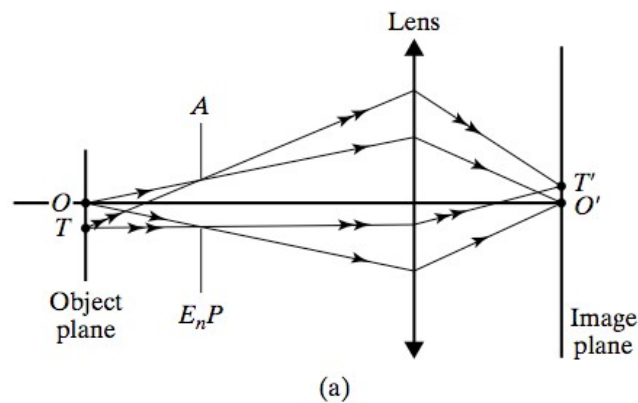
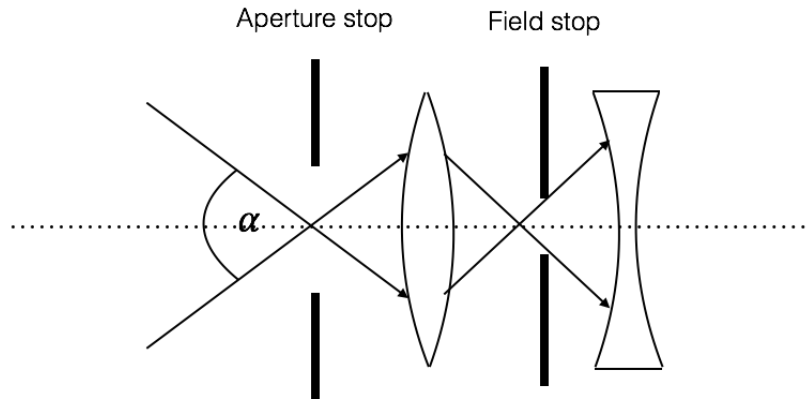
ตัวอย่าง ระบบเชิงทัศนศาสตร์ประกอบไปด้วยอุปกรณ์ดังภาพ โดยมี ตัวกั้นมีช่องเปิดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. เลนส์นูนเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 ซม. ความยาวโฟกัส 6 ซม. และเลนส์เว้า เส้นผ่านศูนย์กลาง 6 ซม. ความยาวโฟกัส -4 ซม. ถ้ามีวัตถุอยู่ห่างจากตัวกั้นเป็นระยะ 10 ซม. และตัวกั้นห่างจากเลนส์นูน 2 ซม. และเลนส์นูนห่างจากเลนส์เว้า 1 ซม. จงหาว่า

1. ตัวกั้นช่องเปิด (aperture stop) สำหรับวัตถุชิ้นนี้อยู่ที่ตำแหน่งใดและมีขนาดเท่าไร?
2. รูม่านตาทางเข้า (entrance pupil) อยู่ที่ตำแหน่งใดและมีขนาดเท่าไร?
3. รูม่านตาทางออก (exit pupil) อยู่ที่ตำแหน่งใดและมีขนาดเท่าไร?
4. ภาพสุดท้ายของวัตถุผ่านระบบเชิงแสงนี้อยู่ที่ตำแหน่งใด

2. ตัวกั้นสนามการมอง (Field stop)

เป็นวัสดุทึบที่จำกัดขนาดมุมของสนามการมอง (field of view) มักอยู่ในระนาบของภาพ โดยตัวกั้นสนามการมองไม่มีผลต่อปริมาณแสง แต่มีผลต่อการมุมของสนามการมอง (angular field of view) ซึ่งหาได้จากมุมของรังสีสำคัญ (Chief ray) ที่มากที่สุดซึ่งผ่านตัวกั้นสนามการมอง

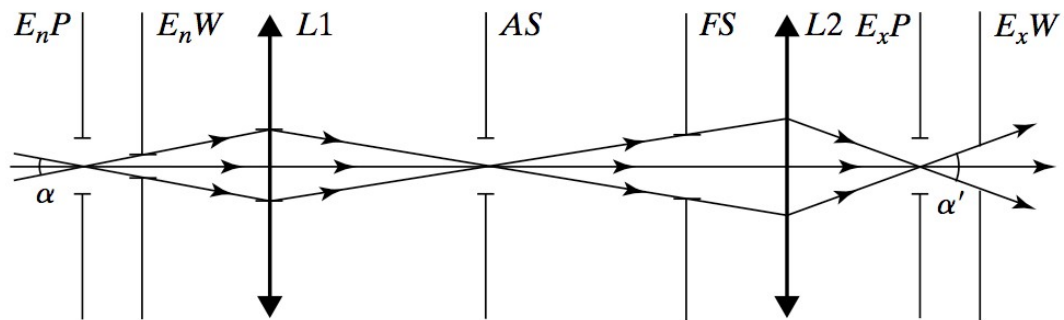

2.1 หน้าต่างทางเข้า (Entrance window)

เป็นภาพของตัวกั้นสนามการมองที่แสงมองเห็น โดยสามารถหาขนาดและตำแหน่งได้จากภาพที่เกิดจากตัวกั้นสนามในทิศทางย้อนกลับกับทางเดินของแสง

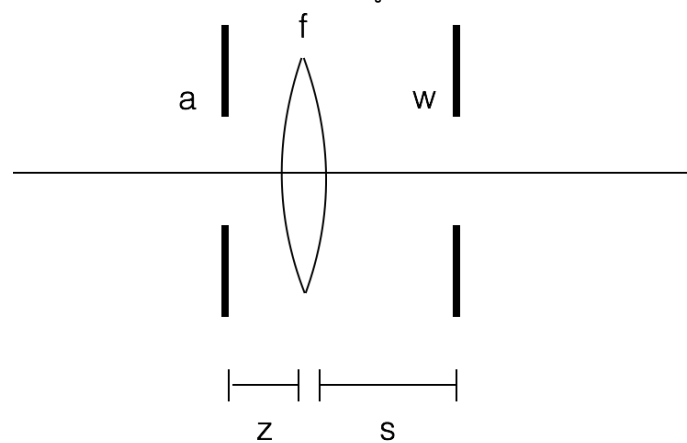
2.2 หน้าต่างทางออก (Exit window)

เป็นภาพของตัวกั้นสนามการมองที่ผู้สังเกตมองเห็น โดยสามารถหาขนาดและตำแหน่งได้จากภาพที่เกิดจากตัวกั้นสนามในทิศทางเดียวกันกับทางเดินของแสง

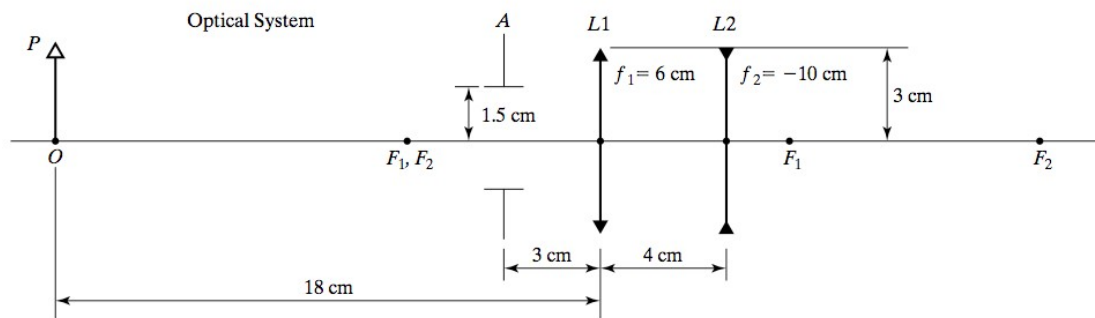
ตัวอย่าง

จงหาดำแหน่งและขนาดของ Aperture stop, entrance pupil, exit pupil, field stop, entrance window และ exit window ในระบบเลนส์เดี่ยวดังรูป

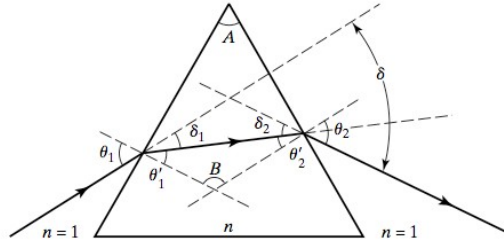
ตัวอย่าง ระบบเชิงแสงดั่งภาพด้านล่างประกอบไปด้วยเลนส์นูนบาง $L1$ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 cm และความยาวโฟกัส 6 cm และเลนส์เว้าบาง $L2$ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 cm และความยาวโฟกัส -10 cm และช่องเปิด A ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 cm โดยช่องเปิด A วางหน้าเลนส์ $L1$ เป็นระยะ 3 cm และเลนส์ $L1$ วางอยู่หน้าเลนส์ $L2$ เป็นระยะ 4 cm วัตถุขนาด 3 cm ถูกวางอยู่หน้า $L1$ 18 cm จงตอบคำถามต่อไปนี้

- จงพิจารณาว่าองค์ประกอบใด (A , $L1$, $L2$) เป็นตัวกั้นช่องเปิด (Aperture Stop)
- จงหาตำแหน่งและขนาดของรูม่านตาทางเข้าและรูม่านตาทางออก
- จงหาตำแหน่งและขนาดของภาพที่เกิดจากการหักเหผ่านเลนส์ $L1$
- จงหาตำแหน่งและขนาดของภาพที่เกิดจากการหักเหผ่านเลนส์ทั้งคู่

3. ปริซึม

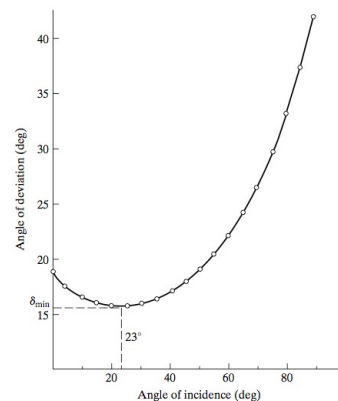
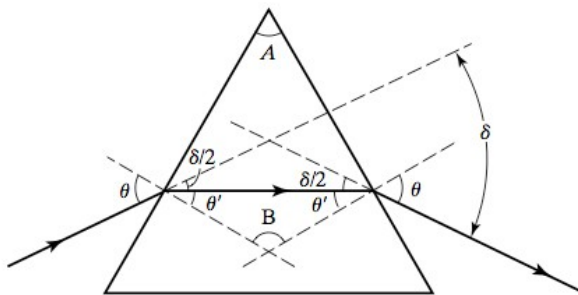
ปริซึมคือวัสดุ (มักใช้แก้ว) ที่มีหน้าตัดเป็นรูปทรงสามเหลี่ยม โดยมีมุมยอดของปริซึม A และดัชนีหักเห n เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะ สิ่งที่เราสนใจจากการหักเหของแสงผ่านปริซึมคือมุมเบี่ยงเบน δ ซึ่งถูกนิยามให้เป็นมุมของลำแสงหักเหสุดท้ายและลำแสงตกกระทบบแรกดังภาพ

จากภาพด้านบนถ้าเราทำ variation (เปลี่ยนค่ามุมตกกระทบบแรก θ_1) จนกระทั่งค่ามุมเบี่ยงเบน δ มีค่าน้อยที่สุดจะทำให้เราสามารถบอกสมบัติของปริซึมได้ ตัวอย่างเช่นการคำนวณโดยใช้ปริซึมแก้วที่มีมุมปริซึม $A = 30$ องศา และค่าดัชนีหักเหเท่ากับ $n = 1.50$ ได้ผลดังกราฟด้านล่าง

เพื่อที่จะหาสูตรมุมเบี่ยงเบนน้อยที่สุดเราสามารถใช้แคลคูลัสในการหามุมน้อยที่สุดนี้ได้ แต่ในขั้นนี้เราจะใช้เพียงเหตุผลง่ายๆในการพิจารณา ในเงื่อนไขที่ทำให้เกิดมุมเบี่ยงเบนน้อยที่สุดนั้น ถ้าเราลองสมมติให้มุมตกกระทบบแรกและมุมหักเหสุดท้ายไม่เท่ากัน $\theta_1 \neq \theta_2$ ในกรณีนี้ถ้าเราเปลี่ยนมุมตกกระทบบแรกให้มีค่าเท่ากับมุมหักเหสุดท้าย เราจะพบว่ามุมหักเหสุดท้ายก็จะกลายเป็นมุมตกกระทบบแรก (เพราะนี่คือการย้อนลำแสงกลับจากเหตุการณ์แรก) ดังนั้นแปลว่าในกรณีนี้มุมเบี่ยงเบนจะสามารถมีได้สองค่าที่มีค่าไม่เท่ากัน ซึ่งขัดแย้งกับเงื่อนไขของการมีมุมเบี่ยงเบนน้อยที่สุด ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งนี้เราจึงสรุปได้ว่า จังหวะที่เกิดมุมเบี่ยงเบนน้อยที่สุดจะมีมุมตกกระทบบแรกและมุมหักเหสุดท้ายเท่ากัน $\theta_1 = \theta_2$ ดังแสดงในภาพด้านล่าง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของมุมเราจะได้ว่า

$$n = \frac{\sin [(A + \delta)/2]}{\sin (A/2)}$$

การหามุมเบี่ยงเบนของปริซึมมีประโยชน์ในการหาดัชนีหักเหของวัสดุใดๆ (ตัวอย่างเช่นปฏิบัติการฟิสิกส์พื้นฐานที่นักศึกษาเคยผ่านมาแล้ว)

การกระจายแสงของปริซึม (Dispersion)

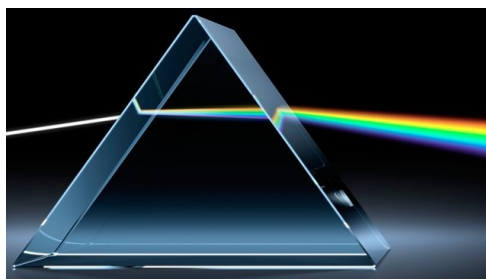
เราได้พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมุมเบี่ยงเบนน้อยที่สุดของปริซึมกับดัชนีหักเหไปแล้ว อย่างไรก็ตามการทดลองจริงเราพบว่ามุมเบี่ยงเบนที่ออกมา นั้นมีค่าต่างกันไปในแต่ละความยาวคลื่น เมื่อส่องแสงขาวซึ่งประกอบจากแสงหลายๆความยาวคลื่นจึงเกิดการกระจายแสงในแต่ละสีขึ้น (เราพบความจริงข้อนี้ในสมัยของนิวตัน) การกระจายแสงของปริซึมนั้นมีที่มาจากดัชนีหักเหที่ไม่เท่ากันของแต่ละความยาวคลื่น (สมบัติการตอบสนองต่อสนามแม่เหล็กไฟฟ้าของวัสดุใดๆมีค่าแตกต่างกันไปในแต่ละความยาวคลื่นเนื่องจากสมบัติทางควอนตัมของผลึกหรือโมเลกุลนั้นๆ)

ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีหักเหและความยาวคลื่นนั้นขึ้นกับสมบัติของแต่ละตัวกลางซึ่งยากต่อการใช้ประโยชน์โดยตรง โดยทั่วไปเรามักสรุปเป็นสูตร empirical (เชิงปรากฏการณ์) ด้วยการประมาณในค่าความยาวคลื่น และเขียนในรูปของตัวแปร A, B, C ดังนี้

$$n_\lambda = A + \frac{B}{\lambda^2} + \frac{C}{\lambda^4} + \dots$$

สูตรนี้เรียกว่าสูตรของโคชี Cauchy's formula

ดังนั้นเมื่อพิจารณาของสนเกลส์ $n \sin \theta_i = n_\lambda \sin \theta_r$ จะได้ว่ามุมหักเหขึ้นกับความยาวคลื่นด้วย จากสมการด้านบนเมื่อความยาวคลื่นมีค่ามากขึ้นแสงสี_____ จะสังเกตว่าดัชนีหักเหมีค่า _____ ส่งผลให้มุมหักเหมีค่า _____ ทำให้ในรูปเราสังเกตเห็นแสงสี_____ อยู่ด้าน _____

การกระจายแสง (dispersion) นิยามเป็น $\frac{dn}{d\lambda}$ ซึ่งจากความสัมพันธ์ด้านบนเราสามารถประมาณโดยพิจารณาเฉพาะเทอมแรกได้เป็น _____

ในการทดลองค่า A, B (คิดเฉพาะสองเทอมแรกในสูตรของโคชี) สามารถหาได้จากการทำการทดลองเพื่อหาดัชนีหักเหของแสงสองความยาวคลื่นแล้วแก้สมการสองตัวแปรเพื่อหาค่าคงที่ เช่นเดียวกันถ้าต้องการค่า A, B, C ต้องทำการทดลองเพื่อหาดัชนีหักเหของแสงสามความยาวคลื่นแล้วแก้สมการสามตัวแปรเพื่อหาค่าคงที่ ซึ่งค่าความยาวคลื่นมาตรฐานที่ใช้กันมักกำหนดเป็นตำแหน่งที่มีความยาวคลื่นมากที่สุด, น้อยสุดและตรงกลางที่สุดของแสงที่เรามองเห็นได้ (visible light) เส้นเหล่านี้เรียกว่าเส้นฟรังก์โฮเฟอร์ (Fraunhofer lines) และค่าดัชนีหักเหของแก้วชนิดต่างๆบนเส้นฟรังก์โฮเฟอร์มีค่าดังตารางด้านล่าง

λ (nm)	Characterization	n	
		Crown glass	Flint glass
486.1	F, blue	1.5286	1.7328
589.2	D, yellow	1.5230	1.7205
656.3	C, red	1.5205	1.7076

กำหนดให้ดัชนีหักเหของแสงสีน้ำเงินเป็น n_F ดัชนีหักเหของแสงสีเหลืองเป็น _____ ดัชนีหักเหของแสงสีแดงเป็น _____

กำลังการกระจาย (dispersive power) ถูกนิยามเป็น

$$\Delta = \frac{n_F - n_C}{n_D - 1}$$

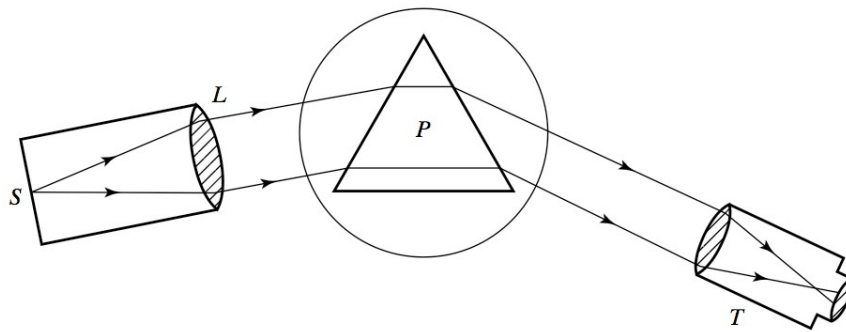
โดยส่วนกลับของกำลังการกระจาย $1/\Delta$ ถูกเรียกว่า **Abbe number** (เลขแอบบี)

จากตารางดังกล่าวเราหาลำลังการกระจายของแก้วพลินที่ได้เป็น _____

และกำลังการกระจายของแก้วคราวน์ได้เป็น _____

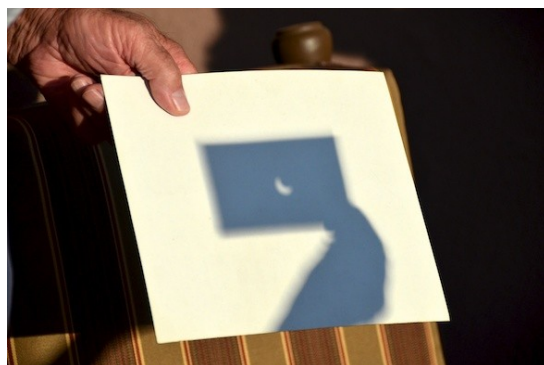
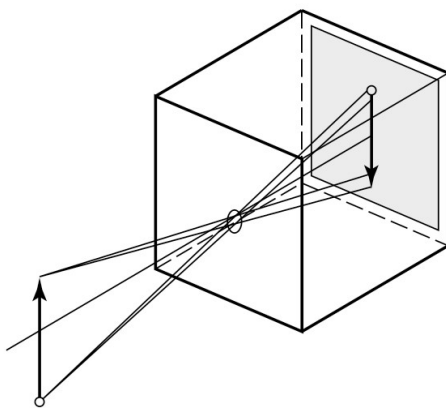
ปริซึมสเปกโตรมิเตอร์ (Prism spectrometer)

เพราะสมบัติการกระจายแสงของปริซึมทำให้เราสามารถนำปริซึมมาใช้ในการแยกแยะองค์ประกอบของแสงจากแหล่งกำเนิดได้ว่าแสงนั้นมีความยาวคลื่นใดเป็นองค์ประกอบบ้าง ซึ่งมีประโยชน์มากเมื่อต้องการวิเคราะห์สมบัติของสสาร เพราะสมบัติการเปลี่ยนชั้นพลังงานของอิเล็กตรอนของวัสดุ/สสาร/ธาตุให้แสงที่มีความยาวคลื่นแตกต่างกัน ทำให้เราศึกษาองค์ประกอบและฟิสิกส์ภายในของวัสดุนั้นๆได้ ส่วนประกอบของปริซึมสเปกโตรมิเตอร์มีดังภาพ

4. กล้องถ่ายรูป (Camera)

Camera มีรากศัพท์จากภาษาละตินที่แปลว่าห้อง กล้องชนิดแรกของโลกจึงเป็นเพียงห้องปิดที่มีรูเล็กๆให้แสงเข้ามามาดังภาพ (และพวกเรา รู้จักกล้องชนิดนี้กันในชื่อกล้องรูเข็ม)

เนื่องจากภาพที่เกิดขึ้นมีการซ้อนทับของ _____
 การทำให้รูเปิดมีขนาดเล็กๆเพื่อที่จะทำให้ภาพ _____
 แต่ว่าถ้ารูเปิดมีขนาดเล็กเกินไปก็จะทำให้ภาพ _____ เนื่องจากผลของ _____
 สังเกตได้ว่าภาพจากกล้องรูเข็มไม่มีความยาวโฟกัสเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพที่เกิดขึ้นจากวัตถุ ทั้งที่อยู่ใกล้และไกลจะอยู่ในโฟกัสพร้อมๆกัน แต่ข้อเสียของกล้องรูเข็มก็คือปริมาณแสงที่เข้ามาน้อย ดังนั้นถ้าเราใช้ฟิล์มเพื่อรับภาพ ทำให้ต้องเปิดหน้ากล้องเป็นเวลานานๆ เพื่อที่จะได้ภาพที่สมบูรณ์ (และเป็นเหตุผลที่เราต้องปิดด้านอื่นให้สนิทเพื่อที่จะไม่ให้แสงจากด้านอื่นรบกวน)

กล้องถ่ายภาพสมัยใหม่ก็ใช้หลักการเดียวกันกับกล้องรูเข็มโดยนำเลนส์นูนมาแทนที่ช่องเปิดเพื่อที่จะได้ปริมาณแสงที่เพิ่มขึ้นและมีความคมชัดมากขึ้นแต่ข้อเสียคือภาพที่ได้จะมีระยะโฟกัสที่จำกัด จึงต้องมีการปรับระบบเชิงแสงของเราเพื่อที่จะให้วัตถุที่เราสนใจอยู่ในระยะโฟกัส

4.1 กล้องถ่ายรูป

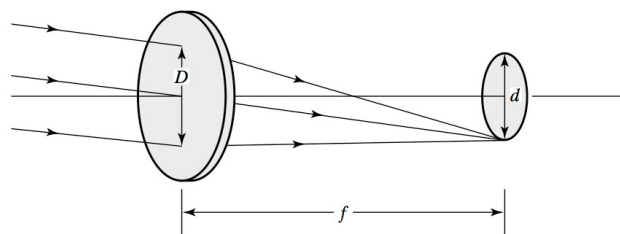
ลองพิจารณากรณีที่วัตถุอยู่ที่ระยะไกลมากๆ จนสามารถประมาณให้แสงจากวัตถุเป็น _____ เพื่อที่จะให้ภาพมีความคมชัด ฟิล์มที่ใช้ต้องอยู่ที่ระยะ _____
 ถ้าเราไม่สามารถเลื่อนระยะฟิล์มกับเลนส์นูนได้ เมื่อเลื่อนวัตถุเข้ามาใกล้มากขึ้น จะทำให้ภาพที่เกิดขึ้นอยู่ที่ _____ ของแผ่นฟิล์ม

โดยทั่วไปเราจะแก้ไขโดยการขยับตัวเลนส์เข้าออกเพื่อปรับให้ตำแหน่งของภาพตรงกับแผ่นฟิล์ม อย่างไรก็ตามการเคลื่อนเลนส์เพื่อให้ภาพคมชัดก็ยังมีข้อจำกัดซึ่งมาจากขนาดของกล้องเอง ในบางครั้งเราก็ต้องแก้ไขโดยการเปลี่ยนเลนส์ให้เป็นเลนส์ที่มีโฟกัสสั้นลง

ความกว้างของช่องเปิดก็เป็นส่วนสำคัญของกล้องถ่ายรูป ในกล้องทั่วไปนั้นความกว้างของช่องเปิดมักสัมพันธ์กับความเร็วชัตเตอร์เพื่อที่จะควบคุมปริมาณแสงที่ตกกระทบบนแผ่นฟิล์ม กำลังของแสงต่อพื้นที่ที่ตกบนแผ่นฟิล์ม (irradiance - ความรับอาบรังสีมีหน่วยเป็น วัตต์ต่อตารางเมตร W/m^2) ซึ่งขึ้นกับพื้นที่ช่องเปิดและพื้นที่ของภาพดังสมการ

$$E_e \propto \frac{\text{area of aperture}}{\text{area of image}} = \frac{D^2}{d^2}$$

โดยที่ D เป็นเส้นผ่านศูนย์กลางของช่องเปิด และ d เป็นเส้นผ่านศูนย์กลางของขนาดภาพ

ในกรณีที่ภาพวัตถุไกลกว่าระยะโฟกัสมากๆ เราจะได้ว่า ขนาดของภาพขึ้นกับกำลังขยายขึ้นกับความยาวโฟกัส

$$m = \frac{-s'}{s} = \frac{f}{s-f} \propto f$$

ดังนั้น

$$E_e \propto \frac{D^2}{f^2}$$

เรานิยามปริมาณ

$$A \equiv \frac{f}{D}$$

ว่าเป็น relative aperture (ขนาดช่องเปิดสัมพัทธ์) โดยที่ในบางครั้งเราเรียกปริมาณนี้ในรูปแบบของ f-number (f/A) ตัวอย่างเช่น เลนส์ที่มีความยาวโฟกัส 4 ซม. และมีความกว้างช่องเปิดเท่ากับ 0.5 ซม. จะมีขนาดช่องเปิดสัมพัทธ์เท่ากับ $A = 4/0.5 = 8$ และเรียกว่าโดยใช้ f-number ว่าช่องเปิดนี้มี $f/8$ ซึ่งถูกใช้บ่อยในกล้องถ่ายรูป (บางทีก็เรียกว่า focal ratio, f-ratio หรือ f-stop) ซึ่ง irradiance จะแปรผกผันกับขนาดช่องเปิดสัมพัทธ์กำลังสอง

$$E_e \propto \frac{1}{A^2}$$

กล้องส่วนใหญ่มีตัวเลือกของช่องเปิดซึ่งมีค่า relative aperture ที่ทำให้ irradiance ลดลงเป็นขั้นๆ ทีละ 2 เท่าดังตาราง

$A = f\text{-number}$	$(A = f\text{-number})^2$	E_e
1	1	E_0
1.4	2	$E_0/2$
2	4	$E_0/4$
2.8	8	$E_0/8$
4	16	$E_0/16$
5.6	32	$E_0/32$
8	64	$E_0/64$
11	128	$E_0/128$
16	256	$E_0/256$
22	512	$E_0/512$

โดยหลักการเลือกขนาดของช่องเปิดของกล้องมักขึ้นกับความเร็วชัตเตอร์ (เวลาที่เปิดหน้ากล้อง) เพราะว่าการเปิดรับแสงหรือ exposure (J/m^2) คือปริมาณของพลังงานแสงที่ตกบนฟิล์ม ดังนั้น exposure (J/m^2) มีค่าเท่ากับ irradiance ($J/m^2/s$) คูณกับเวลาที่เปิดชัตเตอร์ (s)

$$\text{exposure} = \text{irradiance} \times \text{time}$$

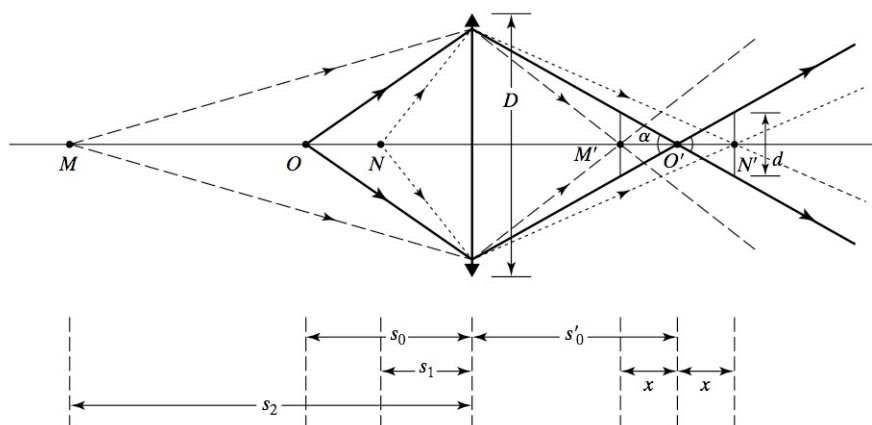
ตัวอย่าง ถ้าเดิมมีช่องเปิดซึ่งมี f-number เป็น $f/2.8$ โดยที่มีความเร็วชัตเตอร์เป็น $1/50$ s ถ้าเราต้องการเปลี่ยนไปใช้ช่องเปิด $f/4$ เราต้องปรับความเร็วชัตเตอร์ให้เป็น _____ เพื่อให้มีค่าการเปิดรับเท่าเดิม ซึ่งส่งผลให้คุณภาพของภาพมีค่าเท่าเดิม และถ้าเราต้องการเปลี่ยนไปใช้ช่องเปิดที่มีค่าเล็กลงเช่น $f/2$ เราต้องปรับความเร็วชัตเตอร์ให้เป็น _____ เพื่อให้มีค่าการเปิดรับเท่าเดิม และมีคุณภาพของภาพเท่าเดิม

อีกตัวแปรหนึ่งที่นักถ่ายภาพใช้คือ ISO ซึ่งเอาไว้บอกว่าฟิล์มของเรานั้นมีความไวแสงเท่าไร เช่น ISO 200 มีความไวแสงต่ำกว่า ISO 1600 ซึ่งหมายความว่า ที่ความเร็วชัตเตอร์เท่ากัน (เวลาที่เปิดหน้ากล้องเท่ากัน) ISO สูงกว่าจะรับแสงได้สูงกว่า ดังนั้นเมื่อเลือกใช้ ISO สูงจึงไม่จำเป็นต้องเปิดหน้ากล้องนาน หรือในทางกลับกัน ISO สูงๆ จะถูกใช้ในกรณีที่ต้องการ ถ่ายภาพในสภาพแสงน้อย

4.2 ความลึกของสนาม (the depth of field)

การเลือกขนาดช่องเปิดนอกจากส่งผลต่อปริมาณแสงแล้ว (ซึ่งเราสามารถควบคุมได้จากความเร็วชัตเตอร์และเลข ISO) ขนาดของช่องเปิดยังส่งผลต่อความชัดลึกชัดตื้นของโฟกัสอีกด้วย พิจารณาระบบเลนส์นูนเดี่ยวซึ่งมีวัตถุที่จุด M, O, และ N ตามลำดับ

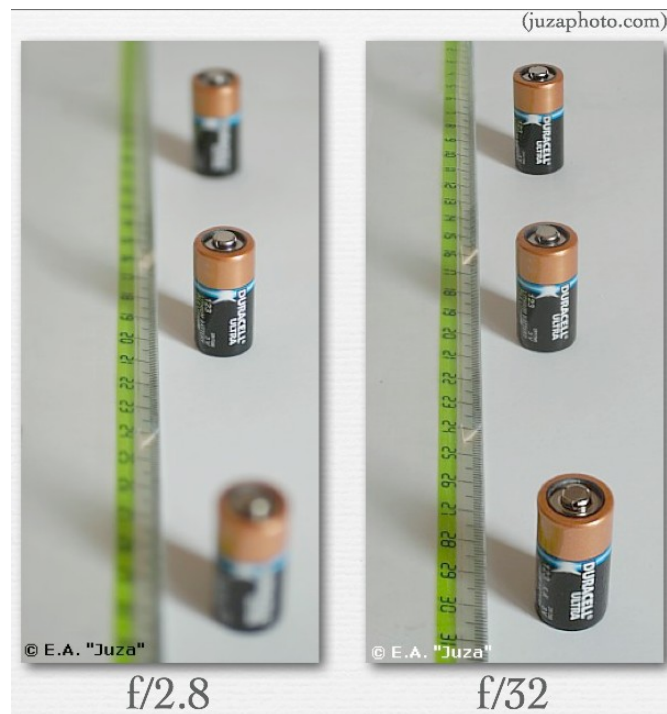
ถ้ากำหนดให้ฟิล์มหรือฉากอยู่ที่จุด O' เราจะพบว่าวัตถุที่จุด O จะสร้างภาพที่ _____ ในขณะอยู่ที่จุด M และ N _____

ซึ่งเกิดเป็นวงกลมของความสับสน circle of confusion และมีลักษณะภาพที่ไม่คมชัดเท่าจุด O' ถ้ากำหนดให้ฟิล์มสามารถแยกแยะได้ว่าแสงสองเส้นที่ห่างกันอย่างน้อยที่สุด d มาจากคนละที่กัน นั่นคือถ้าแสงห่างกันน้อยกว่าค่า d แสงสองเส้นนี้จะสร้างภาพซึ่งอยู่ในโฟกัส เราสามารถนิยามความลึกของสนาม (depth of field) ซึ่งคือระยะวัตถุซึ่งสร้างภาพได้ชัดเจนภายใต้ circle of confusion ที่มีเส้นผ่านศูนย์กลาง d ซึ่งมีค่าเท่ากับ $s_2 - s_1$ ได้จาก

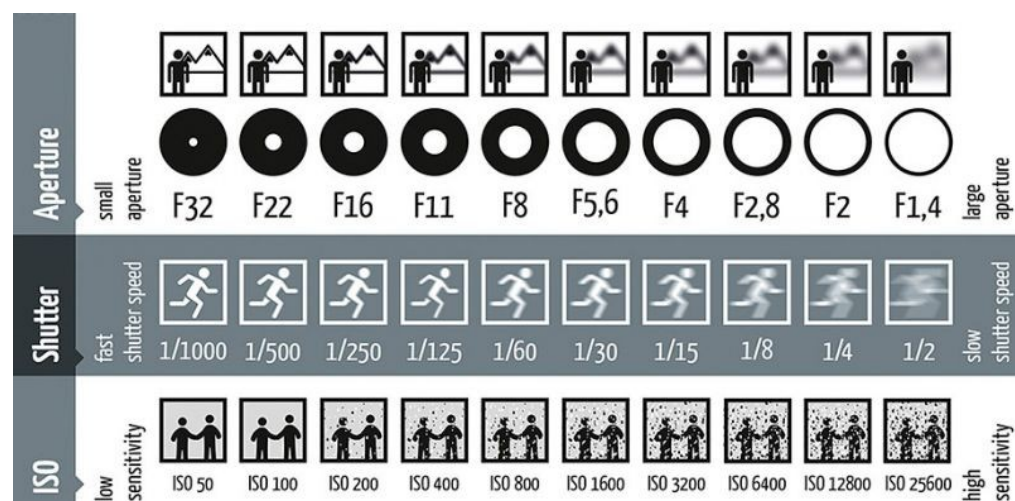
จะได้ว่า

$$depth\ of\ field = s_2 - s_1 = \frac{2Ad s_0(s_0 - f)f^2}{f^4 - A^2 d^2 s_0^2}$$

สังเกตว่าเมื่อค่า relative aperture มีค่ามากขึ้นจะทำให้ความลึกของสนามมีค่ามากขึ้นด้วย

จากหลักการทำงานของกล้องถ่ายรูปทั้งหมดสามารถสรุปเป็นภาพดังนี้

ตัวอย่าง เลนส์ความยาวโฟกัส $+5\text{ cm}$ ซึ่งมีช่องเปิด $f/16$ ถูกใช้ถ่ายภาพวัตถุที่ห่างออกไป 2.75 m ถ้าเลือกให้วงกลมของความสับสนมีค่าเท่ากับ $d = 0.04\text{ mm}$ จงหาตำแหน่งชัดใกล้ ชัดไกล และ ความลึกของสนามในกรณีนี้